

НЕ ЧИНИ ДРУГОМ ОНО ШТО НЕ ЖЕЛИШ ДА ДРУГИ ЧИНИ ТЕБИ

Инела Имамовић, Успавани комодо
(ТРЕЋА НАГРАДА 9. БЕОКУЛИС-а: ФОТОГРАФИЈА)
Галерија КУЛОАР Математичка гимназија Београд
Средња економско трговинска школа Тузла
Ментор: проф. Сафета Мујановић Кевељ

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

РЕЧИ БОЛЕ

Те речи – (...) ништа, само речи изговорене у ваздух, а да човек може од њих ипак да се разболи као да је ипак отио. (Марсел Пруст)

Реч, скуп гласова, безазлени инструмент наше потребе да саопштимо другом неку поруку. Бол, физички или психички, непријатан осећај који особу тишти и мења њено расположење, понекад прераста у патњу која се чини неиздрживом. Наизглед, два потпуно неповезана појма, зар не? Али они су у тесној вези. Јер узрок бола није само ударац или огреботина, већ нешто, на први поглед, у потпуности безопасно. Довољна је само једна реч, изговорена олако или сурово.

Ево још једне дефиниције из колективног искуства: реч, отровна стрела способна да створи ране које никада не зарастају, или можда да отвори оне старе. Те ране, иако невидљиве голим оком, сви ми кријемо под својим уљудним осмесима. Оне пеку, најмањи надражај ће их оживети и натерати нас да се подсетимо да су ту. Ипак, ове ране нам не наносе само други, већ их често наносимо сами себи, док остали тај знак слабости виде као мету и онда туђе стреле почињу да лете...

Људи смо, рањивост је наше примарно стање. Када постоји свест о рањивости јавља се и потреба за заштитом. Код свакога је тај оклоп другачије обликован. Док неки ране само крију, док бол покушавају да игноришу, други прелазе у офанзиву, нападају да не би били нападнути. Тако настаје зачарани круг; ношење бола симболима, које називамо речима, свима око нас, док други узвраћају нама, не схватајући какве то последице може оставити. Хоће ли икада бити краја?

Чудно је то, зар не? Некога можемо сломити речима. Чак је и помало смешно. Сви смо толико жељни неке врсте моћи, да они који је, у ствари, не поседују користе слабости других. Али тако је откако је света и века, и тако ће заувек и бити. Тражимо те неке мале победе, као да нам је довољно да знамо да смо обесхрабрили некога, то нас још и чини срећним, јер ми испадамо снажни. Али и такви морају да се пазе, јер се улоге јако лако мењају. Сви то научимо кад-тад.

А шта је са оним лепим речима? И оне могу да буду болне. Како то? Сумњамо у истинитост тих лепих речи упућених нама. А та сумња је проузрокована сумњом у нас саме, у наше квалитете. Толико смо навикли на начин на који комуницирамо данас, да искрене

ОГЛЕДАЛО

лепе речи ни не примећујемо – верујемо само оним грубим. Толико смо их пута чули, а њима је лакше и поверовати. Када и лепе речи могу да боле, како онда да функционишемо без наношења бола себи и другима? Не можемо. У томе је поента, увек могу болети. Морамо некако да се навикнемо на то, да схватимо да је и то део нас и да наставимо са животом. Мени ово није довољно. А вама?

После свега мислим да је ред поменути да речи могу бити и спас. Њима можемо некога помазати, умирити, исказати љубав, дати наду... Мислим да често заборављамо на то. То су оне праве лепе речи. „Лепа реч гвоздена врата отвара” није безазлена изрека. Навикнути на омаловажавање, поклекнемо пред нечијом искреном пажњом и комплиментом. Сви наши зидови падну, бар на тренутак. Можда се и у потпуности сруше уколико особа тако настави. Можда, али само можда дозволимо себи да дишемо и да се препустимо и поверујемо да нисмо толико лоши као што нас представљају.

Немојте ме схватити погрешно. Иако се наша вечна потреба да ратујемо једни с другима и самима собом, наша воља за моћ, манифестује у начину на који комуницирамо, речи дају квалитет и обресе нашим доживљајима. Обликују начин на који видимо свет и једни друге. Не мислим да је потребно да тај свет буде савршен и да бол не постоји, па то не би водило никуд. О савршенству имамо само менталне представе, оно у нашем искуству не постоји. На лошим искуствима најчешће и учимо. Али треба да будемо свеснији да речи стварно могу да боле. А ране, шта са њима? Не постоји уље од лековитог биља, неки мелем или таблета која ће то решити. До сада сам речи углавном представљала као извор овог бола, али оне су управо и решење. Сетите се, само једна лепа реч.

Нађа Јовић

Карловачка гимназија Сремски Карловци

Ментор: проф. Маја Рогач

УГОСТИ ВРЛИНУ У СЕБИ И ШИРИ ЈЕ СВЕТОМ

Прва наџрада 5. БЕОПС-а

Правило не чини друџима оно што не би желео да се чини теби је општеприсутно у историјском времену, као и на свим латитудама и лонгитудама земаљског шара. Иако раширено међу народима и религијама, зашто у сваком веку неко од мудраца, светитеља, филозофа, мора изнова да га формулише?

Разлог томе је што га истински није разумела ниједна цивилизација, баш као ни ова наша. Живимо у свету, али заборављамо да су у њему увек присутне две перспективе. Она материјална, прагматична, у којој обитава појединац налик Шекспировом јунаку који вели: *Коњи су слични један друџома, а ја сам само ја и само један.* Поимање егоисте је увек ограничено, и за њега уместо поменутог правила важи: *Ја сам себи све, а друџи има вредности само у односу према мени.*

Ова накарадна максима, мотив је деловања људи који никада нису упознали личну сферу, древни налог о нужности самосазнања, стога ни другу перспективу. У самом средишту нашег бића, у умној, рационалној природи, ако хоћете – у срцу љубави, налази се основ доброг деловања. Врлина није готов производ, већ напор непрекидног промишљања. Утврђивање добра које се не тиче само мене, већ и других.

Ма како се чини да сам затворена у монистичкој унутрашњости, други је увек присутан. Он не долази из спољашњег света онако како перцепцији пристижу ствари. Други постоји у мени и кроз мене. У акту одлучивања, које је и ограничавање, бирам не само за себе, већ и за њега. Ако знам да бол није пријатна, да је превара разочаравајућа, крађа пустошна, како да чиним оно што није мени добро? Чини се да је у мом интересу лаж, али ако свако у сличној

ОГЛЕДАЛО

ситуацији посегне за њом, онда сам и ја преварена. Закључујем да је налог разума: *Добро које желиш себи треба желећи и друћима.*

Међутим, добро није само питање свести, већ ствар воље и карактера. А кад је у питању човек, *нема у свешу иако ђреврђљивој сћвора.* У сукобу са моралним захтевом, човек је често налик ономе који у трговини посеже за златом, јер од његовог сјаја не види поглед других. Како је слаба воља увек самовоља, она не сме да презме разуму краљевску столицу.

Свет је пројекција душе: иако способна за узлете, она је склонија паду. Не треба имати зрнце памети да би се уочило како је свет одавно у кризи, па се питам, није ли она одраз моралне кризе човека? Али, право рећи, није одговорност само на човеку, већ и на друштву које се рефлектује на њега.

Живимо у свету за који нас уверавају да је најбољи од свих које је човек искусио. Али, довољно је боравити дан у њему, да се посведочи Русоов увид: *Найпредак цивилизације не ђретђјосћавља нужно развој моралносћи.* Друштво подстиче веровање да се новцем могу купити сва добра. Непрекидно производи потребе и уверење да се оне једино новцем могу задовољити. Амбицизни професионалци науштрб човечности дају предност интересима својих компанија.

Човек је превише у свету, па не види да наметнута добра нису ништа друго него недостаци и пороци.

Међутим, није човек уживањем, славом, па ни узвишеним мислима, на прави начин у свету, већ тек својим поступањем. То потврђује пример Сноудена, који у суморној данашњици оживотворује начело морала: *Одбијам да чиним оно ишћо сћм дубоко ђрезирем.* Како је био службеник највеће силе, он јасно схвата да је *одђоворносћ корелайћ моћи*, како вели Ханс Јанос.

Због ње је овај наш умрежени, челични свет, налик шатору у пустињи. Стога неодговорним понашањем може завршити у песку.

Будућност није оно што долази из времена, већ се сада ствара. Зато се придружи храбрим људима који још увек постоје. Пружи отпор злу, сада и овде. Угости врлину у себи и шири је светом. Ако попустљиво приклониш главу склоности правдања нискости, јер, *човек је ићак само човек, нишћића више од ићоћа*, онда си сам одговоран што из будућности мотри претња, а не нада.

Теодора Лалић

Шеста београдска гимназија Београд
Ментор: проф. Љиљана Маловић Козић

НАРЦИЗАМ КАО НАВИКА

Друџа наџрада 5. БЕОПС-а

Погледајте данашње време! Осврните се око себе, уђите у свој его. Ко сте ви? Шта је заправо човек? Шта је он учинио у животи да би га ословљавали као човека? То је данас титула. Зашто је човек у теби несрећан? Протагора је давно рекао: „Човек је мера свих ствари”, а шта су вредности? Ниједна животиња није незадовољна, похлепна од жеље за још. Ми као разумна бића волимо, ценимо и поштујемо. Да ли? Немамо појма. Видим да је нарцизам, навика да се дивимо сами себи и да нам се други диве. Имамо потребу да будемо вољени, а ни сами то не знамо. Шта је љубав и врлина уопште. Шта је морал? Које су његове норме? Знате ли неку? Заповести? Да? Од кога? Од нас самих! Имамо ли свест о томе? Фали нам слода. Заглављени смо у кавезу, као птица. Тако заглављени постајемо зависни од других. А у тој свој зависности имамо неконтролисану жељу да уништавамо друге, ако су и они нас. Шта је са осудама. Постоји ли једна особа која не осуђује? Не. Али не заборавите, други су наше огледало!

Овако гледам на ствари. Живот је позориште. Током својих наступа, људи, веома често, мењају улоге. Логично. Имају потребу да чине лоше. И када то раде имају неку лудачку храброст која их подржава. Да ли сте се икада запитали јашто? Али видите, ипак је та осуда ту негде, међу нама. Јесте ли Ви икада били грешни, радили оно што не бисте волели да вам се врати? Наравно да јесте. Не морате ми то рећи, али вашом мимиком могу и сама да закључим. Каже Макијавели: „Људи иду од једне амбиције ка другој. Прво траже начин да се одбране од других, а онада траже начин да их нападну”. Мислите ли да познајете себе? Погледајте се у огледало. Да ли сте то ви? Ходате са маском на лицу! У тренутку када покажете своје” ЈА” у опасности сте. Знам да мислите да се том маском штитите, прилагођавате околини. Живот у 21. веку није лак? Прекините да климате главом! Ништа Ви не знате! Није! Никако! Нимало! Пун је предрасуда. Не слушате. Која је сврха људског живота онда? То што глумите марионете којима власт управља са задовољством. Свако мисли

ОГЛЕДАЛО

да познаје себе. А не зна ни ко је. У сваком случају не недодовљо да би дух опажао себе као сопствени простор. Тек када почнемо да увиђамо оне ствари схватамо колико, заправо, не знамо. Прекините! Немојте радити оно што вам не прија. Брините о својој души! Изградите свој стил. Доста ми је претњи да свака шаргарепа мора да личи једна на другу и да су им прописане мере. Ова шаргарепа се опире! Хоћу да будем човек!

Вероватно ће опет испасти да измишљам, лупетам, кревељим се, лажем себе. То је физички неизводљиво. Само ми као особа можемо знати какви смо заправо. И само ми знамо колико је оног доброг остало у нама. Смејете ми се? То није лепо од вас. Верујте ми. Ево овако ћемо, свако од вас сам стиже до циља, а када до њега дође нека се запита да ли су његове појединачне жеље биле у складу са моралним нормама, а да се није огрешио о друге. Када сакупите довољно аргумената да можете да докажете да нисам у праву, онда почните да ме осуђујете.

Ана Чупић

Гимназија „Борислав Петров Браца” Вршац
Ментор: проф. Вера Репач

*Potpuna podrška
za računare i mrežu*

www.kio.rs

ΟΓΛΕΔΑΛΟ
